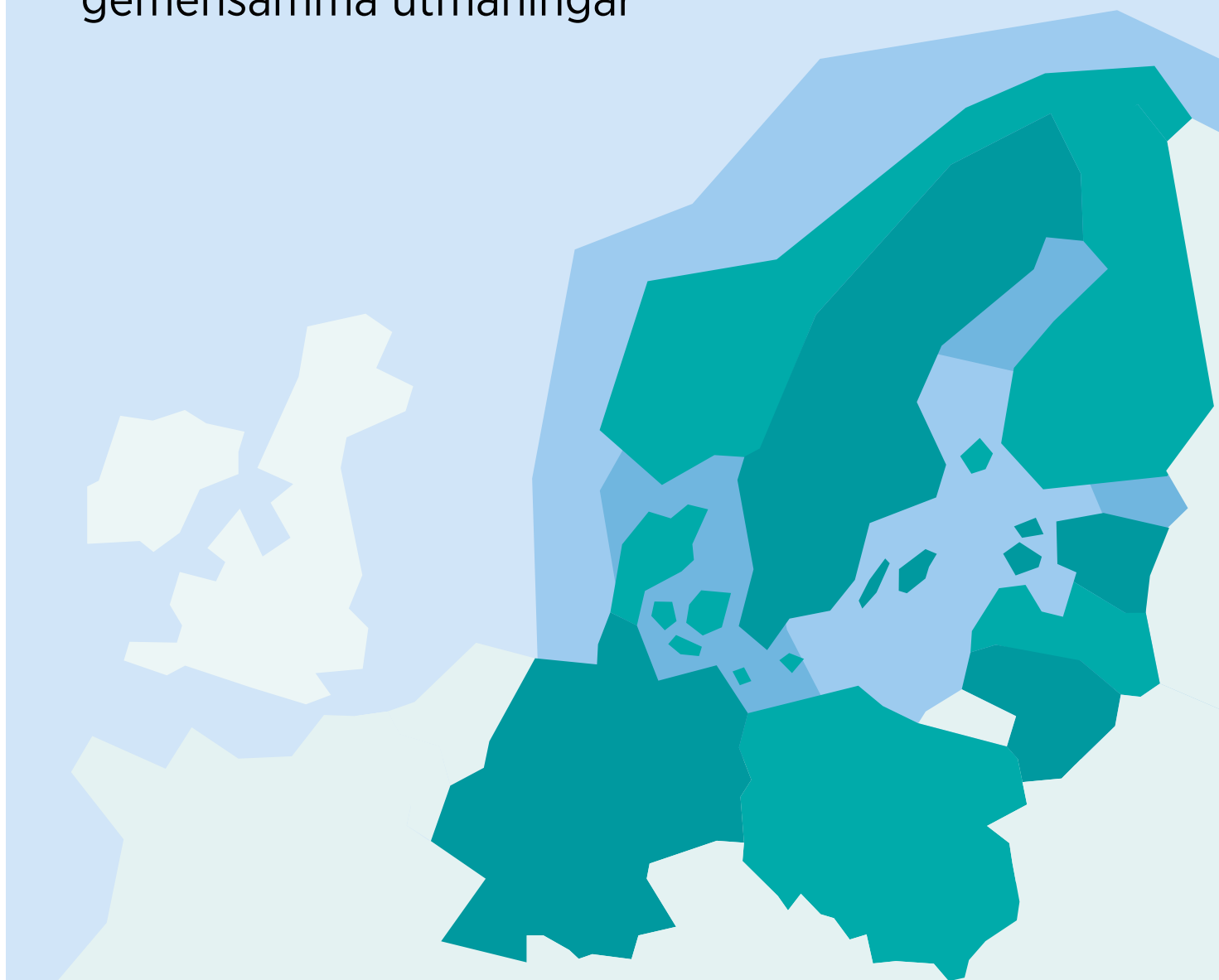

Strategin för Östersjöregionen

Tillsammans löser vi
gemensamma utmaningar

EUSBSR
EU STRATEGY
FOR THE BALTIC
SEA REGION

**Arbetar du i en myndighet
eller organisation? Arbetar du
med samhällsutveckling?**

**Då kanske EU:s strategi för
Östersjöregionen kan hjälpa
dig i ditt arbete.**

Makroregionala strategier

– ett värdefullt stöd i utvecklingsarbetet

Dagens ofta komplexa samhällsutmaningar är svåra att lösa på egen hand inom en kommun, regionalt eller nationellt. Kompetens behöver samlas från andra länder med liknande utmaningar, så att man gemensamt kan utveckla lösningar. Det är här det europeiska samarbetet gör stor nytta. Tillsammans har vi den kunskap och de resurser som behövs. Det är här de makroregionala strategierna erbjuder strategiska ramverk. En struktur för samarbete där kompetens och resurser samlas. EU:s strategi för Östersjöregionen är en av idag fyra makroregionala strategier.

Kort om Europeiska unionens strategi för Östersjöregionen

Strategin är ett samarbete mellan EU:s medlemsländer runt Östersjön som även inkluderar samarbete med grannländerna Island och Norge. EU:s strategi för Östersjöregionen som lanserades 2009 har tre huvudsakliga mål: rädda havsmiljön, länka samman regionen och öka välbefindandet.

Vad innebär EU:s strategi för Östersjöregionen för oss som bor i regionen?

Strategin handlar om att fördjupa samarbetet mellan länderna runt Östersjön för att tillsammans möta gemensamma utmaningar som vi står inför i dag. Det kan handla om att förebygga effekterna av klimatförändringar, säkerställa en hållbar energiförsörjning eller minska ungdomsarbetslösheten. Strategin erbjuder samverkan – tvärssektoriellt, transnationellt och baserat på flernivåsamverkan. Detta samarbete integreras i myndigheters och organisationers strategiska utvecklingsarbete. Arbetet i strategin styrs av en handlingsplan som uppdateras med några års mellanrum. På detta sätt kan aktuella frågor fångas upp.

”*Strategin handlar om att fördjupa samarbetet mellan länderna runt Östersjön ...*

Mål och användning

Strategin är tematiskt indelad i 14 policyområden som täcker in de flesta politikområden. Samarbetet sker inom dessa områden och mellan dem. Formerna för samarbetet varierar mellan policyområdena. Detta beror bland annat på vilka myndigheter och organisationer som medverkar. Ibland kräver samarbetet att många aktörer samlas för gemensam utveckling, vilket ställer krav på större plattformar för samarbete. I andra fall kan mindre grupper samlas. Gemensamt är att samarbetet är långsiktigt, över flera år.

Resultat kan vara nya metoder, förslag till ny lagstiftning eller nya strukturer. Medverkande myndigheter och organisationer finansierar själva sin del i samarbetet, ibland med hjälp av projektmedel ibland med sin egen budget. Strategin fungerar som ett ramverk och bidrar med kontakter till beslutsfattare på olika nivåer. Man får kortfattat ut mer effekt av att medverka i strategin jämfört med att arbeta på egen hand.

De 14 policyområdena

- Bioeconomy
- Culture
- Education
- Energy
- Hazards
- Health
- Innovation
- Nutri
- Safe
- Secure
- Ship
- Spatial planning
- Tourism
- Transport

01. Nya former av samarbete

Makroregionala strategier innefattar nya former av samarbete med aktörer på olika nivåer. En av dessa former benämns flaggskepp. Det är samverkansplattformar som samlar de aktörer som behövs för att utveckla nya lösningar.

Ett av dessa flaggskepp är "School to Work" som arbetar för att motverka tidiga skolavhopp och med unga vuxna som varken arbetar eller studerar. En grupp som i åldrarna 18 till 30 år utgör i genomsnitt 10 procent av befolkningen i Europa. Flaggskeppet startade 2014 och har idag ett hundratal myndigheter och organisationer från Östersjöregionen anslutna. Arbetet leds av Sveriges Kommuner och Regioner, med Gunnar Anderzon som koordinator.

– För oss betyder flaggskeppet att vi får tillgång till erfarenheter som vi inte har själva, ett forum där vi strategiskt arbetar med de frågor som är särskilt svåra att lösa på egen hand och det ger också en möjlighet att dela med oss. Flaggskeppet fungerar som en plattform eller ett hem för olika projekt, exempelvis ESF+ och Erasmus+, säger Gunnar Anderzon.

Det kostar inget att bli medlem så välkommen att besöka flaggskeppets webbsida och registrera dig. Se sidan med kontaktuppgifter längre fram.

02. Resultat inom arbetsmarknad och sociala frågor

En modell som visat sig fungera väl inom strategin är så kallade "one-stop-shops". Ungdomscenter med kompetenta team som ger stöd och vägledning, särskilt anpassad till den här målgruppen. Dessa center finns under olika namn, "Ohjaamo" i Finland, "Navigatorcentrum" i Sverige, "Ungevejen" i Danmark och "Jugendberufsagentur" i Tyskland.

Det var här det makroregionala samarbetet kom in i bilden: det beslutades att skapa ett yrke som koordinator för dessa centra, samt att utveckla och testa utbildningen i detta syfte. Detta gjordes inom programmet Erasmus+ – strategiska partnerskap från 2020 till 2022. Partnerskapet representerade både praktiker och utbildningssamordnare från Danmark, Finland, Litauen och Sverige. Utifrån detta projekt togs en läroplan fram och 21 personer deltog sedan i pilotutbildningen. Deltagare var från alla åtta medlemsländerna i regionen.

– Utbildningen innebar att jag tillsammans med kollegor från Östersjöregionen fick lära mig hur man utvecklar och leder arbetet vid dessa center. Det var också starten för ett viktigt nätverk av kollegor, där vi kommer att fortsätta att lära av varandra när vi utvecklar och driver våra verksamheter, säger Edyta Klimowska-Bobula, chef för centret vid arbetsförmedlingen i Krakow, Polen.

Vilken användning kan en svensk myndighet eller organisation ha av EU:s strategi för Östersjöregionen?

Ni kan till exempel:

- arbeta med affärsutveckling så att företag utvecklar export och internationella samarbeten i närområdet
- arbeta med stadsplanering och hållbarhetsfrågor ur ett större perspektiv
- effektivisera arbetet med krisplaner och krishantering
- få draghjälp för att driva viktiga utvecklingsprojekt gentemot myndigheter på olika nivåer
- få idéer om hur ni kan arbeta smart med grön, offentlig upphandling
- få inspiration till hur ni kan hjälpa ungdomar som har hoppat av skolan
- lösa viktiga framtidsfrågor som är grundläggande för att utveckla exempelvis turism och andra närliggande näringar
- samarbeta kring energifrågor och andra frågor som knyter ihop miljö och ekonomi
- samarbeta runt transportfrågor eller sjösäkerhet

... och mycket mer.

”Arbeta med affärsutveckling
så att företag utvecklar
export och internationella
samarbeten i närområdet ...

03. Resultat inom stödet till Ukraina och civilsäkerhet

Kriget i Ukraina har visat på betydelsen av att mobilisera hela samhället i skyddet av landet, inte bara militären utan även civilsamhället. Behov där den offentliga sektorns insatser inte räcker till. Våren 2022 enades Policy Area Education och Policy Area Secure om att engagera sina båda nätverk i Östersjöregionen för att stödja Ukraina. Fyra insatsområden identifierades: taktisk medicin, kunskap om minor, psykologisk motståndskraft samt uppbyggnad av lokaldemokrati.

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) är en av två policysamordnare i Policy Area Secure med lång erfarenhet av arbete med civilberedskap både i Sverige och utomlands. Snabbt formerades ett team av utbildare inom myndigheten och de startade på försommaren 2022 utbildning av instruktörer på plats i Ukraina på folkhögskolan "Vovchok". Antalet folkhögskolor ökar och fler länder i Östersjöregionen samlas nu inom ramen för "Civil Protection Faculty", en samarbetsplattform inom strategin.

I Ukraina visade sig civilsamhällets organisationer under två och ett halvt år vara kapabla att sprida ny kunskap och genomföra utbildningar. Sedan våren 2022 har MSB, tillsammans med ukrainska icke-statliga organisationer, utbildat instruktörer och gett stöd för att bygga kapacitet inom räddningstjänsten i Ukraina. Över 60 000 personer, civila och räddningsarbetare, har sedan utbildats i taktisk medicin av dessa instruktörer.

– I Ukraina visade sig civilsamhällets organisationer under två och ett halvt år vara kapabla att sprida ny kunskap och genomföra utbildningar. Sedan våren 2022 har MSB, tillsammans med ukrainska civilsamhällesorganisationer, utbildat instruktörer och gett stöd för att bygga kapacitet inom räddningstjänsten i Ukraina. Över 60 000 personer, civila och räddningsarbetare, har sedan utbildats i taktisk medicin av dessa instruktörer, säger Anders Bergström, policysamordnare PA Education

04. **Inkluderande nätverk som driver fram nationella strategier**

Baltic Sea PFAS Network grundades inom ramen för Baltic Leadership Programme, på initiativ av Policy Area Hazards. Nätverket har nu cirka 250 registrerade medlemmar från olika länder och sektorer inom Östersjöregionen. Här samlas experter från olika områden med ett gemensamt mål: att rena miljön från de så kallade "evighets-kemikalierna" PFAS.

PFAS sprids via vatten, mark och luft, och utgör ett allvarligt miljöproblem som inte stannar inom landets gränser. Långsiktigt och tvärsektoriellt samarbete är nyckeln till att hitta en lösning. Nätverket arrangerar "coffee sessions" där medlemmar kan logga in för en fika en gång per månad, lyssna på inspirationsseminarier och delta i diskussioner.

Nätverket har vuxit ytterligare genom flera PFAS Roadshows – först digitalt under pandemin, senare på plats i tre olika städer. Roadshowen är ett 2–3 dagars program där seminarier fokuserar på PFAS-problematiken och lösningar för den aktuella platsen, vilket sedan leder till vidare arbete på nationell nivå.

För att främja långsiktiga samarbeten är det viktigt att bygga relationer. Därför skapas tillfällen för deltagare att umgås mellan seminarier, med gemensamma middagar och sociala aktiviteter.

Det är gratis att registrera sig i Baltic Sea PFAS Network, och deltagande i coffee sessions är frivilligt. Inga förkunskaper krävs, men vi förutsätter att medlemmar har en grundläggande förståelse för PFAS för att kunna dra nytta av våra aktiviteter. Nätverket erbjuder möjlighet att hålla sig uppdaterad och hitta potentiella samarbetspartners.

Är din myndighet eller organisation intresserad av att använda strategin för ert utvecklingsarbete?

Ta kontakt med en policysamordnare och presentera den utmaning som du vill samarbeta kring, och hör om er idé passar in i handlingsplanen för strategin. Du hittar kontaktuppgifter i slutet av broschyren.

Finns det pengar att söka i Östersjöstrategin?

Strategin erbjuder internationellt samarbete, värdefulla samarbetspartners och kanaler till beslutsfattare på olika nivåer – men det finns inga särskilda medel avsatta till strategin. Däremot finns det program där man kan söka pengar för att stödja samarbetsinsatser i länderna kring Östersjön. Under programperioden 2021–2027 finns det möjlighet att söka pengar för gränsöverskridande samarbete i de flesta EU-programmen, till exempel inom europeiska regionalfonds- och socialfondsprogrammen. EU:s strategi för Östersjöregionen finns inskriven i programmen, vilket innebär att samarbetet i Östersjöregionen uppmuntras ännu mer än tidigare.

05. Strategin skapar delaktighet från civilsamhället

Baltic Institute for Regional Affairs använde EU:s strategi för Östersjöregionen som en möjlighet att engagera polska civilsamhällesorganisationer i Östersjösamarbete. Genom ett studiebesök fick deltagarna, organisationer från norra Polen, inspiration för att senare utveckla projektansökningar.

Studiebesöket gjorde det möjligt för organisationerna att lära sig mer om strategin, få nya kontakter och reflektera över hur mycket av det som görs inom strategin passar in på deras dagliga arbete hemma i Polen. Sedan utvecklades tre projektförslag som blev framgångsrika, vilket resulterade i fullskaliga projekt och viktiga nätverk för samarbeten i Östersjöregionen. Dessa civilsamhällesorganisationer är nu ambassadörer och uppmuntrar andra att göra som dem, ta hjälp av EU:s strategi för Östersjöregionen för att utveckla sitt samarbete.

En viktig lärdom var att ett berikande transnationellt samarbete är möjligt även med begränsade ekonomiska resurser. Det handlar mer om människorna du samarbetar med än pengarna. Genom att på egen hand se att deras insatser redan bidrog till regionens strategiska mål kände deltagarna/organisationerna sig motiverade att inleda nya samarbeten med andra organisationer och myndigheter i Östersjöregionen.

– Jag skulle råda andra organisationer att fokusera på att utbilda lokala ledare och förändringsagenter som kan driva långsiktiga förändringsprocesser. Att etablera partnerskap med erfarna internationella aktörer som hjälper till att överföra kunskap och främja innovation. Även små steg i internationellt samarbete kan på lite sikt leda till bredare och betydelsefulla samarbeten. Så låt dig inte avskräckas av ekonomiska eller logistiska begränsningar – samarbete är nyckeln. Att se konkreta resultat av dessa ansträngningar, såsom framgångsrika projekt och starka nätverk, kan ytterligare underblåsa drivkraften för internationellt engagemang, säger Dr Magda Leszczyna-Rzucidło, Direktör för "Baltic Institute for Regional Affairs" (BISER) i Gdansk, Polen.

Vad är det för skillnad på EU:s strategi för Östersjöregionen och Östersjöprogrammet?

EU:s strategi för Östersjöregionen är ett strategiskt dokument och ramverk för frågor som är särskilt viktiga för regionen. Östersjöprogrammet, som är ett av flera EU-program, stöttar strategin genom projekt som bidrar till dess genomförande. Östersjöprogrammet är det enda programmet som täcker hela Östersjöregionen och är ett av flera program det går att söka pengar från för insatser riktade mot strategin för Östersjöregionen. Alla EU-program i regionen ska dock bidra till strategin, det är därför viktigt att uppmärksamma andra möjligheter och att fundera kring en kombination av olika EU-program.

”*Östersjöprogrammet är det enda av dessa program som täcker hela Östersjöregionen...*

Struktur och styrning

EU:s strategi för Östersjöregionen är en av idag fyra makroregionala strategier. Strategierna antas av de medlemsländer som ingår och bekräftas av EU-kommissionen.

Strategierna styrs av en handlingsplan som uppdateras med viss regelbundenhet. Detta för att säkerställa att de insatser som beskrivs är aktuella och beskriver utmaningar och möjligheter där det finns ett tydligt värde av att samarbeta i makroregionen.

Styrningen av strategin sker genom nationella koordinators, en i vardera medlemsland, som gemensamt utgör en styrgrupp. De nationella koordinators representerar sina regeringar och återfinns vanligtvis på utrikesdepartementen. I Sverige har statsrådsberedningen den här funktionen.

Nationella koordinators samordnar genomförandet av strategin i sitt medlemsland. De fungerar som kontaktpunkt för strategin och håller möten både nationellt och regionalt med relevanta aktörer inom kommuner, regioner, nationella myndigheter, civilsamhällesorganisationer samt med näringslivet.

Tematiskt styrs strategin av policysamordnare. De arbetar med samtliga medlemsländer i en grupp av koordinators för vardera av de 14 policyområdena. Vanligtvis är två myndigheter eller organisationer utsedda till koordinators, från två olika länder. Dessa svarar för att strategin levererar på de uppsatta mål och indikatorer som finns beskrivna i handlingsplanen. Till stöd för deras arbete finns styrgrupper med representanter för medlemsländerna. I styrgrupperna ingår representanter för de departement som är kopplade till respektive policyområde. Exempelvis Landsbygds- och infrastrukturdepartementet till Policy Area Bioeconomy.

KONTAKTER OCH YTTERLIGARE INFORMATION

Mer information om strategin: www.eusbsr.eu

E-postadress: info@eusbsr.eu

Polycysamordnare (Policy Area Coordinators): eusbsr.eu/contact-us

Föreningen Norden: www.norden.se

Tillväxtverket: www.tillvaxtverket.se

Baltic Sea Region Programme: www.interreg-baltic.eu

© **Tillväxtverket**

Upplaga: 100 ex, därefter tryck vid behov
Produktion: Södra tornet kommunikation
Tryck: Kph Print, Uppsala 2024

Info: 727
ISBN: 978-91-89730-82-3

Broschyren finns att beställa eller laddas ner på
tillvaxtverket.se/publikationer

Har du frågor om denna broschyr,
kontakta mattias.assmundson@tillvaxtverket.se